

Advies van de Brusselse Raad voor Dierenwelzijn (30/06/2022)

betreffende het verplichten van beschutting voor buiten gehouden dieren

Huidige wetgeving: moeilijk te beoordelen open normen

Sinds 2013 voorziet artikel 4§2/1 van de wet dierenwelzijn¹ (geldig in het BHG en Vlaanderen) dat paardachtigen die buiten worden gehouden en niet kunnen opgesteld worden, moeten beschikken over een natuurlijke beschutting of een schuilhok. Voor andere diersoorten die buiten worden gehouden, bestaat er in het BHG en in Vlaanderen echter nog geen verplichting i.v.m. beschutting, terwijl ook zij stress of ongemak kunnen ervaren bij bepaalde in ons klimaat voorkomende weersomstandigheden. Voor hen stelt de huidige wetgeving enkel dat de temperatuur, de vochtigheidsgraad, en de luchtcirculatie waarbij ze gehouden worden, moeten overeenstemmen met de fysiologische en ethologische behoeften. In Wallonië voorziet artikel D.10 van het wetboek dierenwelzijn dat elk dier waarop de wet van toepassing is (gewervelden, ongeacht de soort) dat buiten wordt gehouden, moet beschikken over een natuurlijke beschutting of een schuilhok als bescherming tegen wind, zon en regen. Indien dit niet kan, moeten dieren bij weersomstandigheden die van invloed kunnen zijn op hun welzijn, worden opgesteld.

De huidige wetgeving is moeilijk te interpreteren. Of een dier namelijk thermische stress ondervindt, hangt niet alleen af van de luchttemperatuur, maar ook van andere weersfactoren, zoals vochtigheid, windsnelheid en zonnestraling. Bovendien is de thermotolerantie ook afhankelijk van vele diereigenschappen zoals diersoort, ras, leeftijd, fysieke conditie en conditie van de vacht. Zelfs zeer individuele kenmerken zoals kleur en temperament kunnen van invloed zijn. Ook kan de thermotolerantie verschillen naargelang acclimatisatie of veranderende fysiologische status (vb. dracht, lactatie, ziekte, ...). Het oordeel of het ontbreken van (afdoende) beschutting al dan niet een welzijnsprobleem vormt voor een bepaald dier onder bepaalde weersomstandigheden, kan daardoor erg verschillen tussen houders van dieren* en tussen handhavers (en ook onderling). Een wetgeving die minder ruimte laat voor interpretatie, is dus nuttig.

** Dit advies geldt niet alleen voor landbouwers (met grote aantallen dieren) of andere professionele houders, maar ook voor particulieren (die in het BHG vaak slechts enkel dieren hebben).*

Eerdere adviezen en wetenschappelijke onderbouwing

De verplichting om beschutting te voorzien voor paarden, kwam er nadat de federale Raad voor Dierenwelzijn zich (in 2007 al) boog over een wetsvoorstel om beschutting (natuurlijk of artificieel) te verplichten voor alle buiten gehouden dieren (voor alle dieren samen), ten allen tijde. Uit de besprekingen werd geconcludeerd^{2,3} dat de meest extreme combinaties van lage temperatuur en hoge windsnelheid en van hoge temperatuur en afwezigheid van wind buiten de comfortzone van pluimvee, varkens, geiten en schapen vielen.

¹ <http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/1986/08/14/1986016195/justel>

² <https://dierenwelzijn.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Dieren%20op%20weiden%20-Advies%20%282007%29.pdf>

³ <https://dierenwelzijn.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Dieren%20op%20weiden%20-%20Rapport%20%282007%29.pdf>

Wat betreft koude omstandigheden is deze conclusie des te belangrijker als men ook nog het mogelijke effect van regen of sneeuw in rekening zou brengen. Voor runderen en paarden volgde er Belgisch wetenschappelijk onderzoek dat uitwees dat beide diersoorten gebruik maken van beschutting als die beschikbaar is⁴ en dat thermisch ongemak in Belgische zomers, zelfs voor gezonde, volwassen runderen toch een reëel probleem is^{5,6}.

Bovendien laat het fenomeen van de klimaatsverandering zich meer en meer voelen en is de maatschappelijke zowel als wetenschappelijke kijk op dierenwelzijn veranderd, waarbij het ervaren van positieve emoties en de beschikbaarheid van keuzemogelijkheden voor dieren aan belang wint⁷. Volgens deze benadering zouden dieren zelfs bij niet extreem ongunstige weersomstandigheden toch moeten kunnen kiezen om beschutting op te zoeken, om zelf controle te hebben over hun gevoelstemperatuur.

Daarom adviseerde de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn in 2018 om te verplichten dat alle zoogdieren en pluimvee die buiten worden gehouden ten allen tijde beschikken over een adequate vorm van beschutting (aanplantingen, inrichtingen, schuilhok of vrije toegang tot een aangrenzende stal). Een omzetting van dit advies in wetgeving zou in Vlaanderen nog voor 2024 plaatsvinden.

Verschillende mogelijke vormen van beschutting

Schuilhokken zijn over het algemeen eenvoudige constructies die relatief snel kunnen opgetrokken worden (let wel dat de regelgeving betreffende Ruimtelijke Ordening moet gerespecteerd worden⁸). Schaduwconstructies kunnen ook tijdelijk en/of verplaatsbaar zijn. Anderzijds zorgt natuurlijke beschutting (bomen en/of struiken) voor een grotere ecologische en eventueel (via « agroforestry »⁹) ook economische meerwaarde. Ongeacht het type beschutting, moet ze bescherming bieden tegen koude zowel als hitte. Daarbij is het belangrijk dat er in de zomer voldoende ventilatie is, maar dat er in de winter wel voldoende bescherming is tegen de wind. Verder is ook een goede bodemdrainage van belang. Bij het gebruik van een metalen dak, moet men er voor zorgen dat dit geen extra stralingswarmte aan de schuilende dieren afgeeft.

Voldoende ruimte voor alle dieren

Bij het ontwerp van de beschutting (kunstmatig zowel als natuurlijk) moet er rekening worden gehouden met soortspecifieke behoeften en gedrag, onder meer om conflicten tussen dieren binnen een groep te vermijden (vb. blokkeren van een in-/uitgang). Alle beschutting moet de dieren in de groep bovendien voldoende individuele ruimte bieden.

⁴ Van laer, E., en Snoeks, M. 2014. Onderzoek naar de preventie van hitte- en/of koudestress bij dieren die op de weide worden gehouden. Eindverslag van onderzoeksproject RT 10/13 PASTRESS: 01.11.2010 – 31.10.2014. KULeuven, UGent, ILVO. 139 pp.

⁵ https://www.rundveeloket.be/sites/default/files/inline-files/185_PASTRESS_Veehouderij.pdf

⁶

https://ilvo.vlaanderen.be/uploads/migration/public/Mediatheek/Mededelingen/186_PASTRESS_Natuurbeheer.pdf

⁷ Boissy, A., Manteuffel, G., Jensen, M.B., Moe, R.O., Spruijt, B., Keeling, L.J., Winckler, C., Forkman, B., Dimitrov, I., Langbein, J., Bakken, M., Veissier, I., Aubert, A. 2007. Assessment of positive emotions in animals to improve their welfare. *Physiology & Behavior* 92, pp 375-397.

⁸ Hiervoor verwijzen we naar de publicaties van het ILVO.

⁹ <https://www.agroforestryvlaanderen.be/nl/agroforestryplanner>

Er is weinig wetenschappelijke literatuur beschikbaar over hoeveel ruimte precies nodig is, maar er moet minstens ruimte zijn om comfortabel te liggen en elkaar te passeren.

Conclusie

Gezien er in het BHG een herziening van de wet dierenwelzijn (naar Brusselse Codex) gepland staat, vindt de Brusselse Raad voor Dierenwelzijn dat hierin moet worden vastgelegd dat alle dieren die buiten worden gehouden, en waarop de wet van toepassing is (ongeacht de soort), ten allen tijde (ongeacht de weersomstandigheden) onbelemmerde toegang moeten hebben tot een adequate vorm van beschutting, in de vorm van aanplantingen, inrichtingen, schuilhok of vrije toegang tot een aangrenzende stal. De beschutting moet alle aanwezige dieren voldoende individuele ruimte bieden.